

OIKEUSAVUSTAJIEN PÄIVYSTYSJÄRJESTELMÄN MÄÄRITTELYHANKE

Hankkeen asettaminen

Oikeusministeriö on tänään asettanut oikeusavustajien päivystysjärjestelmän määrittelyhankkeen ajalle 5.6.2019-31.5.2020.

Hankkeen tarkoituksena on suunnitella sähköinen oikeusavustajien päivystysjärjestelmä, jolla epäilty tai asianomistaja voi hakea ja saada itselleen avustajan nopeasti ja tehokkaasti. Päivystysjärjestelmän avulla varmistetaan hakijan oikeusturvan toteutuminen.

Hankkeen tavoite

Hankkeen tavoitteena on luoda tehokas ja hyvin toimiva päivystysjärjestelmä, joka palvelee paitsi epäiltyä ja muita asianosaisia myös esitutinnan asianmukaista toimittamista kokonaisuudessaan. Päivystysjärjestelmällä voidaan varmistaa avustajan löytäminen ja läsnäolo jo esitutkintavaiheessa. Erityisesti päivystysjärjestelmä helpottaisi avustajan saamista iltaisin, viikonloppuisin ja juhlapyhinä. Järjestelmän käyttäjinä toimisivat ainakin epäillyt, asianomistajat, tuomioistuimet, poliisi sekä oikeusavustajat. Määrittelyn tuloksena käyttäjäryhmä voi myös laajentua. Tavoitteena on lisäksi yhdistää uusi järjestelmä oikeusavun sähköiseen asiointijärjestelmään Romeoon siten, että oikeusapupäätöksen sekä asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja julkisen puolustajan määräysten tekeminen muodostuisi mahdollisimman sujuvaksi osaksi prosessia.

Käyntiosoite

Eteläesplanadi 10
HELSINKI

Postiosoite

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin

02951 6001

Faksi

09 1606 9427

Sähköpostiosoite

oikeusministerio@om.fi

Hankkeen tausta

Esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 10 §:n mukaan asianosaisella on oikeus käyttää valitsemaansa avustajaa esitutkinnassa. Rikoksesta epäillylle on ilmoitettava mainitusta oikeudesta siten kuin luvun 16 ja 17 §:ssä säädetään. Asianomistajalle on ennen hänen kuulemistaan kirjallisesti ilmoitettava mainitusta oikeudesta, jollei asia ole suppeassa esitutkinnassa käsiteltävä. Esitutkintaviranomaisen on muutenkin selvitettävään rikokseen, rikoksen selvittämiseen ja asianosaisen henkilöön liittyvät seikat huomioon ottaen huolehdittava siitä, että asianosaisen oikeus käyttää avustajaa tosiasiallisesti toteutuu hänen sitä halutessaan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin sitä edellyttäessä.

Päivystysjärjestelmän tarpeellisuuden taustalla ovat myös Euroopan parlamentin ja neuvoston viimeaikaiset direktiivit, joiden tavoitteena on vahvistaa rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyviä oikeusturvatakeita, Euroopan ihmisoikeustuomio-istuimen itsekriminointisuoja koskevat ratkaisut sekä korkeimman oikeuden antamat ennakkopäätökset.

Voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö täyttää vaatimukset oikeudesta avustajaan jo esitutkintavaiheessa, mutta epävarmaa on, toteutuuko tämä oikeus tosiasiallisesti.

Asianajajaliitolla on kotisivuillaan Löydä asianajaja-palvelu, josta asianosainen voi hakea itselleen sopivan asianajajan avustamaan häntä esimerkiksi rikosasiassa. Myös luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien yhdistyksellä on kotisivuillaan yhdistykseen kuuluvien lakiasiantojien yhteystiedot. Yhteystietojen kohdalta löytyy tietoa siitä, tarjoaako toimisto pakkokeinopäivystystä. Edellä mainittujen sivustojen omaehtoisesta käytöstä on huomattava, että vapautensa menettäneiden henkilöiden osalta internetin käyttöön saattaa kuitenkin liittyä rajoituksia.

Asianajajaliitto on kerännyt erillisen luettelon niistä asianajajista, jotka ovat liiton toimistoon ilmoittaneet hoitavansa rikosasioita. Tämä luettelo on toimitettu liiton paikallisosastoille ja pyydetty osastoja täydentämään luetteloa tarvittaessa sekä toimittamaan luettelo alueensa poliisilaitoksille ja vankiloihin. Se, että asianajaja on mainittu kyseisessä luettelossa, ei tarkoita, että ko. asianajaja päivystäisi. Kukin asianajaja päättää tapauskohtaisesti, ottaako tarjotun toimeksiannon vastaan. Käytännössä listojen ajan tasalla pitäminen on haasteellista. Listalla olevien avustajien läpikäynti puhelimitse on myös poliisiviranomaisille työlästä ja aikaa vievää.

Hankkeen tehtävä

Hankkeen tehtävänä on valmistella vaatimusmäärittely päivystysjärjestelmälle, mm.

- suunnitella ja kuvata hakijan palveluprosessi;
- suunnitella ja kuvata oikeusavustajan palveluprosessi;
- suunnitella ja kuvata prosessi, jolla avustajan hakuprosessi mahdollisimman joustavasti yhdistyy oikeusavun sähköiseen asiointijärjestelmään Romeoon, jotta oikeusapupäätöksen sekä asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja julkisen puolustajan määräysten tekeminen saadaan mahdollisimman sujuvaksi osaksi avustajan määrittämistä sekä
- kuvata toteutuksen eteneminen, erityisesti mitä priorisoidaan ensimmäisessä vaiheessa toteutettavaksi.

Hankkeen organisointi

Määrittely toteutetaan asetettavassa työryhmässä. Työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Kirta Heine, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Jäsenet:

Heidi Kankainen, poliisiylitarkastaja, sisäministeriö

Anna-Riina Korteniemi, poliisitarkastaja, Poliisihallitus,

Mikko Halme, rikoskomisario, Helsingin poliisilaitos

Sampsä Hakala, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Mari Mattila, kihlakunnansyyttäjä, Helsingin syyttäjänvirasto

Jaana Niemitalo, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Auli Nuotio, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, Auktorisoidut Lakimiehet ry

Tuomas Turunen, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Ilkka Laari, johtava julkinen oikeusavustaja, Pohjois-Savon oikeusaputoimisto

Minna Puisto, palvelumuotoilija, Gofore

Marjut Kinnari, käytettävyysuunnittelija, Gofore

Mika Kanervisto, erityisasiantuntija, oikeusrekisterikeskus

Hannu Malkamäki, projektipäällikkö, oikeusrekisterikeskus

Ville Rahkonen, IT-suunnittelija, oikeusrekisterikeskus

Mervi Sarimo, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Työryhmän sihteerinä toimivat Minna Puisto ja Marjut Kinnari.

Työryhmän tulee kuulla tullia, rajavartiolaitosta, Rikosuhripäivystystä sekä Maahanmuuttovirastoa. Työryhmä voi työnsä aikana kuulla myös muita asiantuntijoita.

Kustannukset ja Kieku-koodi

Oikeushallinnon virkamiehet osallistuvat hankkeeseen virkatyönään ja heidän matkakustannuksensa maksetaan oman viraston määrärahoista. Laskuun merkitään Kieku-toimintokoodi 9999644000 (Ydintoimintojen tietojärjestelmät).

Oikeusministeriön virkamiehet käyttävät työaikakirjauksissaan Kieku-koodia 9999644000 (Ydintoimintojen tietojärjestelmät).

Työryhmän kustannukset suoritetaan momentilta 25.01.01.

Kansliapäällikkö Pekka Timonen

Hallitusneuvos Merja Muilu

JAKELU Työryhmä

TIEDOKSI Korkein oikeus
Hovioikeudet
Käräjäoikeudet
Lakimiesliitto
Auktorisoidut Lakimiehet ry
Suomen Asianajajaliitto
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus (Palkeet)
Oikeusrekisterikeskus
Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirit sekä oikeusaputoimistot